

műveltségü és széles látókörü szerzőnek életrevaló kísérletét, mert a szellemi és lelki tulajdonságok bevonásával ugyanarra az irányra lépett, melynek «A testi nevelés jelene és jövője» című munkámban igyekeztem utat törni. A test észszerű kultúrájának, az egész ember képzésének hajnalát látom pirkadni, mely a mai szélsőségekben duskáló visszás állapotokat lassan, de biztosan meg fogja változtatni, m. p. nem csupán az életben, hanem — a mi annak előfeltétele — az iskolában és a családban is.

Kemény Ferenc.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

A *Revue pédagogique* 1904-iki évfolyamának novemberi számában dr. J. Philippe és dr. P. Boncour: *Igazi és ábnormis gyermekek az iskolában* című tanulmányukban e két csoport kellő megkülönböztetését sürgetik. Az abnormis gyermek képtelen a megfelelő társadalmi adaptációra; ha ennek oka az idegrendszer szervi vagy functionalis elváltozásában rejlik, igazi rendellenességgel van dolgunk, aminőket a choreában, hysteriában vagy epilepsiában szenvedőknél, továbbá a kórosan nyugtalanoknál és a gyengeelméjűeknél találunk. A lusták és mulékonyan figyelmetlenek, bár külsőleg sokban hasonlítanak az előbbiekhöz, tőlük élesen megkülönböztethetők. Az előbbiekre csak az orvos behatása lehet illetékes, ez utóbbiakra pedig a tanítóé.

A decemberi számban Paul Lapie, *A tanító tudományos missziójáról* értekezik. A tanító szabad idejét tudományos megfigyelésekre fordítsa, melyeket különösen a lélektan és a szociológia szempontjából foganatosíthat. Az előbbi így szolgálja, ha pontos naplót vezet növendékei lelki életéről s annak fejlődéséről, ez utóbbit pedig, ha megfigyeli a község és az iskola életét, mint társadalmi szervezeteket. Szerző ez irányban számos szakavatott tanácsot ad.

Az 1905-iki évfolyam márciusi számában Ch. Chabot *Az újabb aesthesiometrikus vizsgálatok eredményeit* foglalja össze kritikai megjegyzések kíséretében. Griesbach módszerének, mely a bőrérzékenység csökkenésével méri a lelki fáradtságot, dacára az ellene irányított számos éles bírálatnak, ma is még sok követője akad. Szerző különösen Vannod és Sakaki újabb vizsgálatait ismertetve arra az eredményre jut, hogy bár ezek inkább tekintetbe veszik a bőrérzékenységet befolyásoló számos tényezőt, mint Griesbach régibb kísérletei, még távol állanak a teljes pontosságtól s így még korai volna gyakorlati következtetéseket vonni belőlük.

Louis Boisse, *Fejlődik-e a moral?* című tanulmányában kifejti,

hogy újabb vizsgálatok kétségtelenné tették az erkölcsiség változását egyének, fajok, korok, népek és társadalmi rétegek szerint. Ha az iskola nem akar az élettől elzárkozni, kell, hogy e tanulságokat felölelje, jöllehet a gyermeki elme hajlandó a dogmatizmusra és abszolút érvényű elvek megformulázására.

A májusi füzetben *J. Bruneau*, *Az iskola látogatásáról* értekezik. Mielőtt a törvény kényszerítő hatalmát vennők igénybe az elégtelen iskolalátogatás megszüntetésére, előbb enyhébb eszközökkel kell kísérletet tenni. A jó tanító iskoláját szorgalmasabban látogatják a gyermekek, mert vezetője úgy a gyermekek, mint a szülők érdeklődését meg tudja nyerni. Eléri ezt pedig azért, ha a mulasztások igazolását követeli, ha az iskola helyiségét kellemessé és egészségessé teszi, ha tanítása érdekli a gyermeket és örömet szerez neki, végre ha sikerül a szülőket felvilágosítani arról, hogy több hasznuk van, ha gyermekek alapos iskolai képzést nyer, mint hogy keveset segít a mezei munkában. Ez irányban még sokat tehetnek az iskolai egyletek, különösen amelyek télen ruházzák a szegény gyermeket, a napközi otthonok stb. A közigazgatás pedig azáltal nyújthat ez irányban támogatást, ha a vásárokat és az iskola szorgalmi idejét úgy rendezi, hogy ezek ne essenek össze, valamint hogy az iskolai év meghatározásánál a mezei munkákat is tekintetbe veszi.

Darlu cikke *A tudományos morálról* szól. Sokan a vallástól független erkölcsi oktatásban egy megalkotandó társadalmi tudományból levont tanulságok összeségét szeretnék látni. De valójában az erkölcsiség maga sohasem fog tudományos belátáson alapulni, mert a tudomány csak megvilágíthatja azt, ami már kifejezést nyert cselekedeteinkben, de nem változtathatja meg cselekedeteink tulajdonképeni alapját: vágyainkat. Tehát ne a tudományban keressük az erkölcsi oktatás tartalmát; az utóbbinak célja csak annak a kodifikációja lehet, amit a mai ember becsületesnek, jónak, tisztességesnek tart. Az erkölcsi oktatás célja tehát nem bizonyítani, hanem rámutatni bizonyos szabványokra.

A júniusi számban *Ch. Chabot*, *A pacifismus és patriotismus az iskolában* címmel arról értekezik, hogy miképen egyeztethető meg az oktatásban e két irányzat. Az előbbi bár küzd a háború ellen, de elismeri az önvédelmi és szabadságharc létjogosultságát s így józanabb mint azon végletszerű irányzat, mely a katonai szolgálat megtagadását írja zászlajára. A hadsereg egyúttal mint az önálló állam fennmaradásának eszköze, a jólétnek is záloga. A pacifizmus tehát nem állhat teljes ellentétben a hazafisággal. Az iskolának arra kell törekednie, hogy ebben az irányban is egyesítse az idealizmust, a béke bölcséleti eszméjének kultuszát azon erények ápolásával, me-

lyeket a háború fejleszt ki a polgárookban. E kérdés teljes tisztázása a mai erkölcsi élet legfőbb érdeke.

A juniusi szám G. Scheid értekezését hozza *A kíváncsiságról és kérdezésről*. Minden tudomány és művelődés a kíváncsiságból született: a tudományos szellem maga nem egyéb, mint módszeres kíváncsiság. A tudomány éppannyi új problémát teremt mint ahányat megold: eredményei mindig újabb kérdések. Az iskola tehát midőn könnyítés céljából egyszerűsíti a tudományt, voltaképen meghamisítja s a gyermek intellectualis nevelésének inkább árt mint használ. Nem éreztetvén a problémákat, a gyermek természetes kíváncsiságát, inkább elnyomja dogmatizmusával, ahelyett hogy fejlesztené. A mai tanítási eljárás, mely szerint a tanító, aki tud, kérdezi a gyermeket, aki nem tud — egészen helytelen. Az is tévedés, mintha kérdezve lehetne tanítani: ez a módszer úgy a tanítót, mint a tanítványt csak untatja. A főcél az legyen, hogy a gyermek érdekköre határozza meg a kérdések tartalmát, vagyis úgy tanítsuk a gyermeket, hogy ő kérdezzen. Természetesen a gyermeknek a helyes kérdezést tanulnia kell, még pedig azért, hogy helyes megfigyelésre szoktatjuk. A gyermek minden kérdésére kell felelni.

Pauler Ákos.

*

Revue internationale de l'Enseignement. XXV. évf. 4. sz. 1905. ápr. 15.

Langlois Ch. V. Notes sur l'éducation aux États-unis. Az oktatás szervezetére vonatkozólag kiemeli, hogy a tanítás három fokozatának egymás mellé rendelése és elkülönítése teljesen hiányzik az Egyesült-Államokban. Az elemi iskolából ennek folytán könnyű átmenet a *high school*-ba (középiskola alsó tanfolyama), de a tanuló az egyöntetűség hiánya folytán rendszeren egy-két évet veszítenek. A *college*-k többnyire felvételi vizsgát nem kívánnak azoknak az alsóbb iskoláknak tanítványaitól, melyeket elismernek (accrediting system), de sok esetben ezek versenyeznek a college tanításával; a jövő fejlődése valószínűleg az lesz, hogy a high-school-e tanítás első évét magába fogja olvasztani. Végre a college-ben gyakran egymás mellett folyik, sőt összevegyül a középiskolai és egyetemi tanítás. Ez az egyetem színvonalát leszállítja, amiről Münsterberg, a porosz származású amerikai pszichologus nyilatkozott kedvezőtlenül; a tanárok tudományt adagolnak, kézikönyveket írnak, nem önálló tudományos vizsgálódásra vezetnek. Ha az egyetemek színvonala emelkednék, azért mindegyik megtarthatná college-ét, ez volt magja, ez képezhetné a jövőben is törzsét a tanításnak. A Harvard-College már a